

Riječ urednika

U rujnu prošle godine (5–6. 9. 2025) na zagrebačkom Filozofskom fakultetu održana je Prva međunarodna ukrajinistička konferencija u organizaciji Odsjeka za istočnoslavenske jezike i književnosti, Katedre za ukrajinski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Skup je bio posvećen uspomeni na profesoricu Rajisu Trostinsku, utemeljiteljicu Katedre, a okupio je više od 180 znanstvenika iz petnaest zemalja. Tijekom dva rujanska dana Zagreb je nakratko postao glavno središte europske ukrajinistike, dodatno se pozicionirajući kao jedno od prepoznatljivih središta ukrajinističkih istraživanja u srednjoj Europi. U ovom tematskom bloku donosimo pet priloga, izvorno izloženih radova na konferenciji, koji u svojoj raznolikosti otvaraju zajednički prostor, nude dijalog između jezika, književnosti i kulturne memorije. Prilozi se, svaki na svoj način, bave pitanjima identiteta, povijesti i književne reprezentacije.

U prilogu Mar"jane Ćirnjak analiziraju se povijesni romani ukrajinskog književnika Romana Ivanyčuka u kojima je intelektualac stavljen pred zahtjev epohe: između umjetničke autonomije i povijesnog angažmana. Autorica tematizira književnost kao prostor iskušenja i etičkih odluka, nudeći uvid u to kako se oblikuje figura mislećeg subjekta u vrijeme društvenih lomova.

Myroslav Trofymuk u središte pozornosti vraća antologiju *Ukraina Latina* Panasa Fedenka iz 1937. godine, djelo koje zauzima jedno od ključnih, premda zanemarenih mjesta u ukrajinskom humanističkom i latinističkom kanonu. Trofymuk nastoji pokazati kako je latinski jezik djelovao kao most i arhiv kulturne memorije, istodobno potvrđujući kontinuitet ukrajinske prisutnosti u europskoj intelektualnoj povijesti.

Olena Ćaleta, s druge strane, iščitava putopisnu prozu ukrajinsko-francuske književnice Sofije Jablons'ke promatrajući je kroz prizmu *doma*. U tekstovima Jablons'ke dom se ne pojavljuje kao statična točka, već kao proces, kao trajno pregovaranje između prostora, identiteta i egzila. Ćaletina analiza otvara pitanja o mjestu subjekta u globaliziranom i nestabilnom svijetu, u kojem su pojmovi doma, pripadanja i identiteta sve krhkiji i podložniji preoblikovanju.

Marija Zubryc'ka u svojem se prilogu pozabavila književnom kartografijom Ukrajine u poeziji XIX. stoljeća, od sakralnih krajolika u stvaralaštvu Tarasa Ševčenka do pjesničkih lokaliteta koji se pretvaraju u simbole nacionalnog jedinstva i

kulturne memorije. U središtu je istraživanja pojam geopoetike, koji pokazuje kako se prostor ne oblikuje samo kao fizički okvir, nego i kao kulturna, emotivna i identitetska zajednica. Takvo čitanje daje nam uvid u način na koji književnost oblikuje imaginarne zemljovide nacije, ali i ulogu prostora u procesima kanonizacije i kolektivnog pamćenja.

Zaključni članak Darije Pavlešen bavi se analizom poetike romana *Vorošilovgrad* koji potpisuje Serĝij Žadan. U fokusu su mitopoetičke matrice, geopoetika stepe i gradsko-pogranični toposi te pitanja maskuliniteta i odrastanja. Autorica naglašava kako Žadanov tekst reinterpreтира istočnoukrajinsku književnu tradiciju te uspostavlja most prema europskom modernističkom senzibilitetu. Nadamo se da će ponuđeni književni blok biti poticajan za nova istraživanja i usporedna čitanja te da će pridonijeti nastavku dijaloga između hrvatske i ukrajinske filološke i kulturne tradicije.

Domagoj KLIČEK